

Politíð um Norðoyastevnu:

Nógv fjas men annars friðarligt

Nógv fjasari, men onki álvarsligt.

Við hesum orðum kunna uppgávurnar hjá politíuni í Klaksvík á Norðoyastevnu lýsast.

Karsten Hansen, stóðleiðari, sigur, at nógv var at gera við at taka upp full fólk og koyra tey til hús. Okkurt slagsmál var eisini, men annars gekk alt sømiliga fyrri seg í tí frálíka stevnuveðrinum, sum

var, serliga leygardagin.

Politíð hevði ellivu mans inni í detentiðini leygarkvöldið og tveir sunnudagin. Onkur bleiv eisini tikin inn at sova úr sær rúsin friggjakvöldið.

Og onkur fær kanska bót.

Sunnukvöldið og mána-náttina stóðaði politíð nógvum bilum. Men ongin bilferari bleiv tikin fyrri at koyra við kenning. Bert

ein spruttbilistur varð tikin á stevnuni. Tað var friggjakvöldið.

Teir vóru seks mans á vakt á politistøðini í Klaksvík sunnudagin og sjey leygardagin.

Eldur í fjósi

Um miðnáttina sunnukvöldið varð boðað frá eldi í einum fjósi í Havnardali.

Eldur var komin í frá einum skorsteinsrøri, men ongin serligur skaði hendi, upplýsir politíð.

Hinvegin var stóruskaði hjá Menning Geyti í Kollafirði, tá eldur var í har seinnapartin sunnudagin. Politíð visti fyrrapartin í gjár ikki, hvør orsök var til eldsbrúnan.

hd

Fisk fær fisk

Nú hósadagin tekur flakavirkid í Hvalba, P/f Fisk, móti fiski fyrri fyrstu ferð.

Virkið er við í einum projekti um gulllaks, og Magnus Heinason kemur á Hvalba hósadagin við gulllaksi.

Annars er ætlanin, at vanligt flakavirkis-arbeiði byrjar í næstu viku á Fisk.

Føroyskt í miðaldeildini

Móðurmálsráðarafelag

Føroya skipar vikuskiftið 26.—27. aug. 1983 fyrri skeiði við heitinum **Føroyskt í miðaldeild** (4.—7. flokki).

Skeiðið verður hildið á Føroya Læraraskúla.

Øll hava høvi at lut-taka, eisini tey, ið ikki eru limir í MLF.

Landsskúlafrýsitingin boðar frá, at skeiðluttakarnir fáa ferðautreiðslur eina ferð fram og aftur endurgoldnar eftir galdandi rututaksti.

Tilmelding fer fram á tlf. 14452 í seinasta lagi týsdagin 23. aug. kl. 18.00, sigur MLF.

Vendið eyguni móti skarnmentanini!

Knúsa hálsar, sorla andlit, skjóta og trádka niður. Hetta er bóðskapurin í Sjonvarpi. Video og barna- og ungdoms-bløðnum í kiosum. Stutt sagt: Harðskapur, yvirgangur, pliningarnjótan, kyns- og rasufordómur verða blakað utyvir børn og ungdomar í 80-unum í Føroyum. Er hetta hvat vit vilja geva børnum okkara? Nei — nú mega foreldur siga: Steðgið tí!

Føroyar eru fyrri eini rísa umhøvnisniðurbrotning á tí sálarliga støðinum. Offrini eru børn okkara, og tað snýr seg um at bjarga teimum frá tí destruktivprocess, sum nu skarnmentanin elvir til. Ein fær innlit í og kennir, at okkurt óhugnaligt er farið fram í ættarliðsskiftinum — eitt nytt ættarlið sum er so heilt ólíkt teimum fyrru. Tað skapar eina velduga ræðslu, at ásanna at hesi børn hava heilt onnur rættvisupplattanir og heiti enn ættarlið framanundan. Og tað snýr seg ikki um frigering og frælsi opinlyst, sum summir nývaknaðir rithøvundar-bladmenn royndu at fáa tað til, tá teir nýggju ungdoms-trúulleikarnir vórðu kannaðir í fjølmiðlunum í 70-unum.

Sum ein reyður tráður

gjøgnum hetta ættarlið, upplatt av skarnmentanini, rennur líkasælan og niðurbrotningin móti valdgerðum, vanvirðingum og fremmandskapnum mótevnis øðrum menniskjum. Ein sær eitt dýpi av kyns- og rasufordómum, valdsfiksringum og greitt sálarligum orogvanum.

Hvat er farið fram?

Tá ein lesur teknibløð, hyggur at Sjonvarp, video, fer í biograf, prátar við børn og ungdom og so byrjar at kanna ungdomsmentanina í sínum nærumhvøvi, verður úrslitið ein beinleiðis gongd niður í avgrundina — eitt diki fylt við einum beistaktigum bóðskapi um dráp, neyðtøku, pinslu og fordómum.

Grov rasisma

Síðani hava vit jú eisini tí gorvu rasismuna í teknibløðnum. Yvirhøvur í øllum færum er hetjan flott, sterk — og hvít. Brotsmennir eru næstan uttan frávík svartir, brunir, reyðir ella gulir. Teir eru eisini rair, óerligir og svikarfullir. Hvat er hetta fyrri ein mynd av menniskjum, sum børnini fáa. Ella tak kynsfordómarnir, Harrabløðini og teknibløðini hjá gentum reidur greitt upp til

niðurlag millum drong og gentu. Her finnast fleiri Harrabløð. Í Svørki eru 8, sum hevur gott og væl 500.000 eintøk um vikuna. Í hesum bløðum fyrrikoma greinar um lógin ítriv — «Hansara hobby er at savna gravsteinar» — idolgrein «Liv hansara er ishockey og snuse», grovar pornografiskar myndir og sex-brev frá lesarabliðini. Yvirhøvur fyrri teimum so nevndu sex-brevunum — og sum eg sjálvur trúgvi — eru tey skrivað av bladmenninum sjálvum. Í Harrabløðnum er ein greiður harðskapur, raleiki og kvinnuhatan sum imyndast í teimum ofta fyrrikomandi neyðtøkufragreiðingunum. Gentubliðini haraftur móti drappa av tunnum romantikk — framstillaður ømleiki — uttan at vera tað. Kæleiki og eyðna — alt innballað í endurtakandi myndum av vøkrum menniskjum. Ein dag mótast hesir heimar, tá drongur hittur gentu — kann tað tá verða til annað enn vónsvikni?

Hverja viku keypa svenskt børn umleið eina mill. av teimum 70—80 seriebløðunum, ið finnast á markaðinum. Meginpartin av hesum, sprana bløð beint inni

hitt svenska barnakamarið. Her ræður um at drepa so mong sum møgulegt. Knúsa, skjóta, jarðleggja og drepa er bóðskapurin, sum verður koyrdur niður í okkara børn — dag eftir dag — viku eftir viku.

Og umframt dólski móti harðskapinum, fáa vit eisini børn og ungdomar, sum ikki eru so fim í lesnaði. Visindamenn í fleiri londum hava progvað at hesi bløð minka um íesimegna og evnið. Hitt trúplasta er ikki at læra seg orð og bókstavar, men at megna hesi regluliga eygnarsørslur, ið krevst fyrri at lesa eina tekst. Vit fáa eitt ættarlið, ið vist kann bókstavar og orð, men sum hyggur iðgjøgnum bókasiðurnar á sama máta sum tá ið eyguni fara yvir siðurnar í teknibløðnum. Tey fáa einki samanhald í tekstinum. Sjonvarp virkar somuleiðis.

Harðskapurin veksur í sjonvarpinum

Kannarvinar veldið av valdsgerðirnar veksa skjótt í øllum fjølmiðlum. Sjonvarp, video, biograf og teknibløð visa øll eina greiða hækkan av harðskapi og fordómum. Og nú er tíðin inni til sjonvarpsspølini. Tað byrjaði við elektroniskum tennis- og fótbóltsdystum. Í dag sita tey framanfyrri rutinum og bumba hús, søkkja kavbátar — skjóta menniskjur. Í USA finst eitt umtøkt sjonvarpsspæl, hvørs endamálið er, við bili at koyra íhel so nógvir gangandi sum møgulegt. Ein kann eisini spæla eitt annað, har tveir revolverar fylgja við, og so situr ein saman við vininum framanfyrri sjonvarpinum og skjytur hvønn annan niður á skerminum.

Heldur ikki itróttarsendingarnar eru sørar fyrri harðskap

Við hvørjum rætti verða slik spøl sum hesi framleidd og seld? Hvussu er vørðið hjá t.d. teimum foreldrum, ið keypa sínum børnum hesi spøl? Eru vit veruliga til reiðar at geva børnum okkara hesa rangu veruleikamynd? Børn treingja til at víðgera sinnisupplivislar, fyrri at kunna skapa sínu egna kunnleika. Henda aðaltatt í barnanna framtøku krevst effektivt av sjonvarpi. Upplivislini frá sjonvarpi floyma inn yvir okkum við stórar ferð. Innsiøgt i.d. tíðinda- og kjakfilmur vera heilt stutt. Filmir eru fyltir við action — nakað fer fram fjórða-fimta hvørt minutt. Nær koma børnini til at víðgera alt tað sum tey siggja — og hvussu skal veruleikin, sum eyðsæð inniheldur ein stóran part leiðsemi kunna kappast við sjonvarpinum? Tað er einki í «veruleikanum» í kvøid — tendrið sjonvarpið: hetta verður lóysunarorðið. Til dømis visir tað seg, at svenska børn 9—14 ár nýta eins nogva tíð framanfyrri sjonvarpinum sum á skula-beikinum. 100.000 svenskt børn sovna hvørt kvøld framanfyrri tólinum og verða borin í song. Sjonvarpið styrir lívi teirra. Visindamenn í Ameriku halda, at børn yngri enn 3 ár eiga sum aldri at siggja sjonvarp at børn yngri enn 12 ár eiga at siggja so lítið sum møgulegt og altíð saman við onkrum vaksnum. Hver var tað sum lærði børnini at hyggja at sjonvarp? Jú — tað vóru tey foreldur, ið róptu kanska á tey frá spællássinum: «Páll — skunda tær — kom inn og hygg — tað er eitt ógliga gott barnaprogramm í sjonvarpinum». Og harvið fekk Páll lært seg at sjonvarpið er meir neyðugt enn spæl og felagsskapur við vinum. Nær mega vit at taka avgerð? Hvat er mest neyðugt — børnini ella sjonvarpið? Minnst til at vit bert hava nokur stutt ár tilsamans við okkara børnum! Eina stutta tíð, tá vit skulu geva teimum kunnleika um menniskjuni og veruleikan. Hetta kunna vit ikki gera um sjonvarpið skal loyvast at styra okkara gerandisdegi.

Minnst at børnini óngatið sleppa at endurtaka, men tað

snýr seg ikki einans um avskeplaðar myndir í sjonvarpinum og bløðnum. Eitt annað er poppmusikkurin. Sjálvsagt finst tað nógv innanfyri hetta sum er av bera gott, og sum kemur at gerast klassikarar í framtíðini, men eitrumantikkurin og mannvanvirðingin skal steðgast og sigast nei til. Poppmusikkurin flytur av nýttíðsingum, og eins ringir er tað við nogrum filmum. Tað sigst at narkotikafelagskapirnir í USA hava lagt nogvan pening í film- og musikiðnaðin, fyrri at á henda hátt at gera børn til misnýttarar.

Børn verða trælir

Skulu vit loyva teimum at gera okkara børn til trælir? Onkur sigur ta: men hvat kunnu vit tá gera? Ein annan kennur seg sum ein alt løngu var mist.

Sjálvsagt skal nú ikki alt lýsast í døprum myndum. Tað er givið, at eisini nógv hava sæð vandan í hesum, men hesar reglur eru meistar sum ein apell til fólk, um at hugsa um hesi kanska loyniligu kamofloraðu tingini í okkara dagligu tilveru — ting, ið fara meginpartin um okkum uttan at ansast.

Til foreldrum kunnu hesi orð setast fram. Tað eru tit sjálvi, sum gera av hvussu tað gongst tykkara børnum. Pratið við børnini, lesið fyrri teimum, greiðið frá, spælið, skemtið og læri tey hvat livið veruliga er ætlað. Tá koma tey at siggja, at veruleikin hevur nakað spennandi — hugtakandi at bjóða til — burtur frá tí skuggaheimi við handilsligum niðurbrotandi kreftum. Eingin av tykkum hevði vilja latið barn tykkara til ein ókendan á gotuni og sagt: Ger hvat tær lystir við hesum barni. Eg eri líkasælur. Men tað er just hetta vit gera, tá vit lata yvir til sjonvarpi, film- og teknibløð-framleiðaran, at ala børnini upp. Tíðin er bugvin nu til at vit fara og gripa inn og aia, børnini upp eftir okkara egna normum, víðurskiftum og vurduringum. Tað er jú í veruleikanum okkara børn tað snýr seg um.

Christer Alström

